

คำแทนตัวผู้พูดในบทพูดเดี่ยวของผู้พูดต่างเพศ*

Self-address Terms in Monologues of Speakers of Diverse Gender

สมชาย สำเนียงงาม**

Somchai Samniengngam

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาการใช้คำแทนตัวผู้พูดในภาษาไทยของผู้พูดเพศชาย เพศหญิง เพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิง และเพศหญิงที่มีจิตใจเป็นชาย โดยเก็บข้อมูลจากบทพูดเดี่ยว (monologue) ซึ่งเป็นการเล่าเรื่องในสถานการณ์แบบไม่เป็นทางการของผู้พูดทั้ง ๔ เพศ ผลการศึกษาพบว่า ผู้พูดทุกเพศเลือกใช้ทั้งคำบุรุษสรรพนาม และคำนามอื่นๆ เป็นคำแทนตัวผู้พูด และยังปรากฏการใช้การละคำแทนตัวผู้พูดมากที่สุดเหมือนกันทั้ง ๔ เพศอีกด้วย โดยคำบุรุษสรรพนามที่ใช้เหมือนกันทุกเพศคือ *เรา* ส่วนคำบุรุษสรรพนาม *ผม* ปรากฏการใช้โดยผู้พูดเพศชายเท่านั้น คำบุรุษสรรพนาม *ฉัน* และ *คำเรียกญาติ* ปรากฏการใช้โดยผู้พูดเพศหญิงและเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิง ส่วนผู้พูดเพศหญิงที่มีจิตใจเป็นชายปรากฏการใช้คำบุรุษสรรพนาม *กู* *เค้า* และ *ชื่อเล่น*

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยหัวข้อ “ภาษาย่อยของภาษาไทยที่แตกต่างกันตามเพศ” ในโครงการวิจัยเรื่อง “ไวยากรณ์ไทยฉบับครอบคลุมภาษาย่อย” ซึ่งได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นข้อสังเกตเกี่ยวกับการใช้คำแทนตัวผู้พูดของผู้พูดต่างเพศประการหนึ่งคือ ผู้พูดเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิงเลือกใช้คำแทนตัวผู้พูดส่วนใหญ่เหมือนผู้พูดเพศหญิง ในขณะที่ผู้พูดเพศหญิงที่มีจิตใจเป็นชายไม่เลือกใช้คำสรรพนาม *ผม* ที่ใช้โดยผู้พูดเพศชาย

คำสำคัญ : คำแทนตัวผู้พูด บทพูดเดี่ยว เพศ ภาษาศาสตร์สังคม

Abstract

This article aims to study Thai self-address terms used by male speakers, female speakers, female-like male speakers, and male-like female speakers (namely speakers whose mindsets are different from their physiological gender) by collecting data from monologues, i.e. narrations in informal situations of the 4 groups of population. The study finds that speakers of every gender apply first-person pronouns and other nouns for self-address terms. Furthermore, there are highest frequencies of avoiding self-address terms in representing themselves in all groups of population. The first-person pronoun which is applied in every gender is “เรา” /raw/. The first-person pronoun “ผม” /phǒm/ appears only in male speakers’ monologues. The first-person pronoun “ฉัน” /chǎn/ and certain kinship terms are used by female speakers and female-like male speakers, while male-like female speakers use some first-person pronouns such as “กู” /kuu/ and “เค้า” /kháw/ or use their nicknames instead. These results illustrate the observation of self-address terms of speakers of diverse gender and show that female-like male speakers prefer the same self-address terms as female

speakers. On the other hand, male-like female speakers refuse to use “ผม” /phǒm/, which is used among male speakers.

Keywords : self-address term, monologue, gender, sociolinguistics

๑. บทนำ

เพศเป็นลักษณะทางร่างกายประการหนึ่งที่ทำให้บุคคลในสังคมมีลักษณะแตกต่างกันตามธรรมชาติ กล่าวคือเป็นเพศชาย หรือเพศหญิง โดยทั่วไปในสังคมแต่ละสังคมมักจะกำหนดบทบาทของเพศชายและเพศหญิงให้แตกต่างกันไป เช่น ผู้หญิงมักจะมีบทบาทเป็นแม่และภรรยา ต้องทำงานในบ้าน ดูแลลูกและสามี ในขณะที่ผู้ชายมักจะมีบทบาทเป็นผู้ปกป้อง ทำงานนอกบ้านเพื่อแสวงหาอาหารและเงินทอง เป็นต้น บทบาทที่แตกต่างกันของทั้งเพศชายและเพศหญิงดังกล่าวกำหนดให้พฤติกรรมต่างๆ ของชายและหญิงในสังคมแตกต่างกัน ทั้งนี้ รวมถึงพฤติกรรมทางภาษาด้วยจึงทำให้เกิดวิภาษเพศ (sex variety) ขึ้น

มีนักวิชาการหลายท่านสนใจศึกษาภาษาที่ใช้แตกต่างกันระหว่างผู้พูดเพศชายและเพศหญิง อาทิ ฮาส (Haas 1964, อ้างถึงใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ ๒๕๔๑ : ๔๓-๔๔) ศึกษาความแตกต่างระหว่างภาษาผู้หญิงและภาษาผู้ชายในภาษาโคอาซาสตี (Coasati) ซึ่งเป็นภาษาอินเดียนแดงภาษาหนึ่งในสหรัฐอเมริกา พบว่ามีความแตกต่างทางระบบหน่วยคำอย่างสม่ำเสมอในคำกริยาที่ใช้โดยผู้พูดเพศชายและเพศหญิง โดยผู้พูดเพศชายมักจะเติม [-s] ที่ท้ายรูปคำกริยาที่ผู้หญิงใช้เสมอ เลคอฟ (Lakoff 1975) ศึกษาภาษาผู้หญิงและภาษาผู้ชายในสหรัฐอเมริกา พบว่า ภาษาผู้หญิงและภาษาผู้ชายมีความแตกต่างกันทั้งในเรื่องคำศัพท์และโครงสร้างประโยค เช่น ผู้หญิงใช้คำบอกสีที่ผู้ชายไม่ใช้ ผู้หญิงและผู้ชายใช้คำอุทานต่างกัน ผู้หญิงใช้คำคุณศัพท์ต่างกับผู้ชาย ผู้หญิงมัก

ใช้คำถามห้อยท้าย (tag question) และเวลาออกคำสั่งหรือขอร้อง ผู้หญิงมักไม่ใช้รูปประโยคคำสั่งตรงๆ แต่มักใช้รูปคำถามแทน ส่วนชิบาโมโตะ (Shibamoto 1987, อ้างถึงใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ ๒๕๔๑ : ๔๖) ศึกษาภาษาผู้หญิงและภาษาผู้ชายในญี่ปุ่น ในแง่ความถี่การใช้รูปภาษาบางรูป สรุปได้ว่า ผู้หญิงใช้คุณศัพท์มากกว่าผู้ชาย แต่ผู้ชายใช้คำวิเศษณ์มากกว่าผู้หญิง นอกจากนี้ ผู้หญิงมีแนวโน้มที่จะใช้การละประธานของประโยคและคำสั่งท้ายบ่งบอกประธานมากกว่าผู้ชาย เป็นต้น

ในภาษาไทยมีผู้ศึกษาความแตกต่างของภาษาผู้ชายและผู้หญิงเช่นเดียวกัน อมรา ภมรบุตร (๑๙๖๘, อ้างถึงใน โสมพิทยา คงตระกูล ๒๕๓๙) ศึกษาคำสั่งท้ายในภาษาไทย พบว่า คำลงท้ายสามารถแสดงให้เห็นเพศของผู้พูดได้ว่าเป็นเพศชายหรือเพศหญิง เช่น *คะ ขา จ๊ะ จ๊ะ จ๋า* ใช้โดยเพศหญิง *ครับ ฮะ* ใช้โดยเพศชาย อังกาป ผลากรกุล (Palakornkun 1972) ศึกษากลวิธีการใช้คำสรรพนามในภาษาไทย สรุปได้ว่า ในภาษาไทยมีคำสรรพนามบางคำที่ใช้พูดเฉพาะผู้พูดเพศชายและเพศหญิง เช่นเดียวกับ คำลงท้ายบอกความสุภาพก็สามารถบอกเพศชายและเพศหญิงได้เช่นกัน เป็นต้น

นอกจากการศึกษารูปแบบของเพศชายและเพศหญิงดังกล่าวแล้ว ยังมีผู้สนใจศึกษาภาษาของเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิงและเพศหญิงที่มีจิตใจเป็นชายไว้ด้วย อาทิ คุก (Cooke 1967) ศึกษาเปรียบเทียบการใช้คำสรรพนามในภาษาไทย พม่า และเวียดนาม สรุปได้ว่า คำสรรพนามในภาษาไทยนอกจากบ่งบอกบุรุษ อายุ ความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้พูด ผู้ฟัง และผู้ที่กล่าวถึงแล้ว ยังแสดงเพศอีกด้วย เช่น *ผม* แสดงผู้พูดเพศชาย *ดิฉัน* แสดงผู้พูดเพศหญิง แต่ผู้ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศจากหญิงเป็นชายอาจแทนตัวเองว่า *ผม* หรือผู้ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศจากชายเป็นหญิงอาจใช้ *ดิฉัน* ได้

โสมพิทยา คงตระกูล (๒๕๓๙) ยังได้ศึกษาเปรียบเทียบการใช้คำบุรุษสรรพนามที่ ๑ และคำลงท้ายบอกความสุภาพของผู้พูดเพศชาย เพศหญิง และเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิง สรุปได้ว่า เพศชาย เพศหญิง และเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิงใช้คำสรรพนามและคำลงท้ายต่างกัน คือ เพศชายใช้คำสรรพนามบอกเพศชาย ได้แก่ *ผม* และใช้คำลงท้ายบอกเพศชาย ได้แก่ *ครับ* เพศหญิงใช้คำสรรพนามบอกเพศหญิง ได้แก่ *หนู ดิฉัน* และใช้คำลงท้ายบอกเพศหญิง ได้แก่ *คะ ค่ะ ขา จ๊ะ จ๋า ฮะ* ส่วนเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิงใช้ทั้งคำสรรพนามและคำลงท้ายบอกเพศชายและเพศหญิงโดยใช้สรรพนาม *ผม หนู* และคำลงท้าย *ครับ ค่ะ* อย่างไรก็ตามทั้ง ๓ กลุ่มมีการใช้คำสรรพนาม

และคำลงท้ายไม่บอกเพศเหมือนกัน นอกจากนี้ ยังพบว่าการใช้คำสรรพนามและคำลงท้ายของเพศชาย เพศหญิง และเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิงขึ้นอยู่กับบทบาทของผู้พูดและผู้ฟังที่สัมพันธ์กัน และความสนิทสนม กล่าวคือ เมื่อพูดกับผู้ฟังที่เป็นพ่อแม่หรือผู้ที่สนิท เพศชายและเพศหญิงจะใช้คำสรรพนามและคำลงท้ายไม่บอกเพศมากกว่าเมื่อพูดกับผู้ฟังที่เป็นครูหรือผู้ที่ไม่สนิท ส่วนเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิงจะใช้คำสรรพนามและคำลงท้ายบอกเพศหญิง และคำไม่บอกเพศเพิ่มขึ้นเมื่อพูดกับพ่อแม่หรือผู้ที่สนิทมากกว่าเมื่อพูดกับครูหรือผู้ที่ไม่สนิท

ชัชณีย์ วินิจชัยนันท์ (๒๕๔๙) ศึกษาคำศัพท์สแลงของเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิงในด้านรูปแบบการสร้างคำศัพท์ ความหมาย รวมทั้งเปรียบเทียบการสร้างคำศัพท์และกลุ่มความหมายของคำศัพท์สแลงของเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิงตามปัจจัยด้านถิ่นที่อยู่ อาศัยและอายุ และศึกษาความคิดและสภาพสังคมของเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิงซึ่งสะท้อนผ่านการใช้คำศัพท์สแลง สรุปได้ว่า รูปแบบการสร้างคำศัพท์สแลงของเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิงมี ๒ ลักษณะใหญ่ๆ คือ คำสแลงแท้และคำสแลงไม่แท้ โดยคำสแลงแท้มีวิธีการสร้างคำ ๖ วิธี คือ การเปลี่ยนแปลงเสียงหรืออักขรวิธี การใช้ชื่อเฉพาะ การใช้อักษรย่อ การฉวนคำ การสร้างคำขึ้นใหม่ และการประสมคำ ส่วนคำสแลงไม่แท้ มีวิธีการสร้างคำโดยการสร้างคำจากคำที่มีความหมายเดียวคือ การนำคำพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์ที่มีความหมายเดียวมาเปลี่ยนความหมายใหม่ และการสร้างคำจากคำที่มีความหมายต่างกัน คือ การนำคำประสมที่ใช้กันตามปกติมาเปลี่ยนความหมายใหม่ ส่วนการวิเคราะห์กลุ่มความหมายพบว่ามี ๑๙ กลุ่มความหมาย ได้แก่ กลุ่มความหมายเกี่ยวกับเพศ บุคคล การว่ากล่าวประชดประชัน พฤติกรรมหรืออากัปกริยา การชมเชย ยกย่อง ความรู้สึก การใช้จ่าย สิ่งของเครื่องใช้ การขบถท้าทาย อาชญากรรม สัตว์ ศัลยกรรม การเจ็บป่วย บอกจำนวนยาเสพติด สถานที่ การท้าทาย การถาม และการตอบรับ

ผลการเปรียบเทียบการสร้างคำศัพท์สแลงของเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิงตามปัจจัยด้านถิ่นที่อยู่และอายุพบว่า การสร้างคำศัพท์สแลงของเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิงทั้ง ๔ ภาค และ ๓ กลุ่มอายุไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ มีทั้งคำศัพท์สแลงแท้และไม่แท้ โดยจะพบคำศัพท์สแลงไม่แท้ที่มีวิธีการสร้างคำจากคำที่มีความหมายต่างกันมากที่สุดในทุกภาคและกลุ่มอายุ ส่วนสภาพสังคมของเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิงซึ่งสะท้อนผ่านการใช้คำศัพท์สแลง ปรากฏสภาพสังคม ๕ ลักษณะ คือ สังคมที่มีเรื่องเพศเข้ามา

เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต สังคมที่ขอบการวิพากษ์วิจารณ์ การว่ากล่าวประชดชนกันเป็นเรื่องปกติ สังคมที่ใช้เงินแลกกับความสัมพันธ์ทางเพศ และสังคมที่การทำคดียกรรมเข้ามามีบทบาทในชีวิต

การศึกษามหาภาษาที่ใช้แตกต่างกันระหว่างผู้พูดที่มีเพศต่างกันข้างต้น ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการใช้คำบุรุษสรรพนามและคำลงท้ายของผู้พูดเพศชาย เพศหญิง และเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิง โดยเฉพาะการศึกษาในภาษาไทยยังไม่มีผู้ใดศึกษาเกี่ยวกับการใช้ภาษาของผู้พูดเพศหญิงที่มีจิตใจเป็นชายเลย ในบทความนี้ผู้เขียนจึงรวมการศึกษาการใช้ภาษาของผู้พูดเพศหญิงที่มีจิตใจเป็นชายไว้ด้วย โดยจะศึกษาการใช้คำแทนตัวผู้พูดในภาษาไทยของผู้พูดต่างประเทศ

คำแทนตัวผู้พูด คือ คำที่ผู้พูดใช้แทนตนเองในการสื่อสารแต่ละครั้ง โดยอาจปรากฏในรูปคำสรรพนามซึ่งเป็นคำที่มีความหมายเฉพาะในการบอกบุรุษ เพศ และพจน์ เช่น *ผม* เป็นคำสรรพนามบอกบุรุษที่หนึ่ง เพศชาย เอกพจน์ และ *ดิฉัน* บอกบุรุษที่หนึ่ง เพศหญิง เอกพจน์ เป็นต้น หรืออาจเลือกใช้คำนามอื่นๆ ได้แก่ คำเรียกญาติ เช่น *พี่ ป้า* คำนามบอกอาชีพ เช่น *หมอ ครู* หรือ ชื่อเล่น เช่น *ตุ๊ก ตุ๊ก* มาใช้เป็นคำแทนตัวผู้พูดได้เช่นกัน ทั้งนี้ การเลือกใช้คำแทนตัวผู้พูดนั้นขึ้นอยู่กับตัวแปรหลายประการ อาทิ เพศของผู้พูด ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง และความเป็นทางการ เป็นต้น

การศึกษครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาการใช้คำแทนตัวผู้พูดของผู้พูดเพศชาย เพศหญิง เพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิง และเพศหญิงที่มีจิตใจเป็นชาย ทั้งนี้ เพื่อตอบคำถามว่าในบทพูดเดี่ยวซึ่งเป็นการเล่าเรื่องในสถานการณ์แบบไม่เป็นทางการนั้น ผู้พูดแต่ละเพศจะเลือกใช้คำแทนตัวผู้พูดอย่างไร โดยเฉพาะผู้พูดเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิง และเพศหญิงที่มีจิตใจเป็นชายจะเลือกใช้คำแทนตัวผู้พูดอย่างไร เหมือนกับเพศใดหรือไม่ โดยมีสมมติฐานว่าผู้พูดทุกเพศเลือกใช้คำบุรุษสรรพนามเป็นคำแทนตัวผู้พูดมากที่สุด และผู้พูดเพศหญิงที่มีจิตใจเป็นชายเลือกใช้คำแทนตัวผู้พูดส่วนใหญ่เหมือนกับเพศชาย และผู้พูดเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิงเลือกใช้คำแทนตัวผู้พูดส่วนใหญ่เหมือนกับเพศหญิง

๒. กลุ่มตัวอย่างและวิธีการเก็บข้อมูล

ผู้เขียนเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพศชาย เพศหญิง เพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิง และเพศหญิงที่มีจิตใจเป็นชาย เพศละ ๕ คน โดยกลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิง

ผู้เขียนใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling) ส่วนกลุ่มตัวอย่างเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิง และเพศหญิงที่มีจิตใจเป็นชายนั้น ผู้เขียนใช้เกณฑ์การกำหนดเพศของวิทยา นาควัชระ (๒๕๔๓) ในการจัดกลุ่ม โดยหมายถึง กลุ่มลัทธิเพศ (transvestitism) คือกลุ่มที่มีรสนิยมทางเพศชอบเพศเดียวกัน และมีความพึงพอใจที่จะเลียนแบบเพศตรงข้ามด้วยการแต่งตัวเลียนแบบ และมีจิตกิริยา บุคลิกภาพภายนอกเหมือนเพศตรงข้ามแต่ไม่ได้แปลงเพศ รวมทั้งกลุ่มแปลงเพศ (transsexuals) ด้วย ในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิง และเพศหญิงที่มีจิตใจเป็นชายนี้ ผู้เขียนใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบอลโนว์บอล (snowball sampling) คือเก็บข้อมูลจากผู้ที่อยู่เขียนหรือผู้ช่วยวิจัยรู้จักก่อนเป็นกลุ่มแรก แล้วให้แนะนำหรือให้รายชื่อบุคคลอื่นๆ ต่อไป

การเก็บข้อมูลนั้น ผู้เขียนหรือผู้ช่วยวิจัยจะให้กลุ่มตัวอย่างเล่าเรื่องใดๆ ก็ได้ในสถานการณ์แบบไม่เป็นทางการ แล้วบันทึกเสียงโดยใช้เครื่องบันทึกเสียง ทั้งนี้ โดยอาจตั้งหัวข้อเรื่องให้ก่อนเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีประเด็นที่จะเล่าเรื่องได้ เช่น ชีวิตในวัยเด็ก ความประทับใจหรือเหตุการณ์สำคัญในชีวิต เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนพยายามให้การเล่าเรื่องนั้นเป็นการพูดเล่าเรื่องคนเดียวผ่านเครื่องบันทึกเสียงเท่านั้นโดยไม่มีการพูดหรือถามขัดจังหวะการเล่าเรื่อง เมื่อได้เรื่องเล่าจากการบันทึกเสียงของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนแล้ว ผู้เขียนจะนำมาถอดเสียงเป็นตัวอักษร จากนั้นสุ่มตัวอย่างข้อความที่ได้จากการถอดเสียงของกลุ่มตัวอย่างแต่ละเพศมาเพศละ ๑๐ หน้ากระดาษเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลบทพูดของแต่ละเพศในจำนวนที่ไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ปัญหาและอุปสรรคของการเก็บข้อมูลอันอาจจะถือเป็นข้อจำกัดของการศึกษาคั้งนี้ประการหนึ่งก็คือ กลุ่มตัวอย่างบางคนใช้คำแทนตัวผู้พูดไม่มากนัก เนื่องจากไม่ได้เล่าเรื่องที่เกี่ยวกับตนเอง

๓. การเลือกใช้คำแทนตัวผู้พูด

การเลือกใช้คำแทนตัวผู้พูดที่พบในการศึกษาคั้งนี้ แบ่งได้เป็น ๓ ประเภท ดังนี้

๓.๑ การใช้คำบุรุษสรรพนาม คือ การใช้คำที่แสดงลักษณะทางไวยากรณ์ด้านบุรุษและพจน์ แทนตัวผู้พูด คำบุรุษสรรพนามเป็นคำที่บอกบุรุษได้ ๓ ประเภทคือ สรรพนามบุรุษที่ ๑ เป็นคำที่ใช้แทนตัวผู้พูด สรรพนามบุรุษที่ ๒ ใช้แทนตัวผู้ฟัง และสรรพนามบุรุษที่ ๓ ใช้แทนตัวผู้ที่ถูกกล่าวถึง ส่วนพจน์นั้น คำบุรุษสรรพนามในภาษาไทย

ปัจจุบันบ่งพจน์ได้ ๒ ประเภท คือ เอกพจน์ และพหูพจน์

คำบุรุษสรรพนามที่ใช้เป็นคำแทนตัวผู้พูดที่พบในการศึกษาคำครั้งนี้ทุกคำเป็นคำสรรพนามบุรุษที่ ๑ เอกพจน์ ซึ่งพบทั้งสิ้น ๕ คำ คือ เรา ผม ฉัน ญ และเค้า ดังตัวอย่าง

อาจารย์ก็ประทาน ไร่เงี้ยว เราก็ไม่รู้อะไร ไปยื่นให้อาจารย์เค้าประทาน

ยายก็ไปตลาด ผมก็ชอบไปตลาด

ฉันไม่มีเงิน เล่นไฟเล่นอะไรเงี้ยว

แล้วก็ถูกก็เลยบอกว่า เออ หมดแล้ว สายสัญญาณหมดแล้ว อะไรอย่างเงี้ยว

แต่เค้าก็ไม่ได้จับตัวเลย เออ ก็แบบปล่อยตัวโทรมา อะไรอย่างเงี้ยว

๓.๒ การใช้คำนาม คือ การใช้คำที่หมายถึงบุคคลหรือสิ่งอื่น ทั้งที่เป็นคำนามทั่วไปและคำนามที่ตั้งขึ้นเฉพาะ แทนตัวผู้พูด

ผู้พูดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคำครั้งนี้เลือกใช้คำนามแทนตัวผู้พูด ๓ ประเภท คือ

๓.๒.๑ คำนามที่เป็นคำเรียกญาติ ได้แก่ ป้า แม่ พี่ และเฮีย ดังตัวอย่าง

ป้าก็สอนงานให้เขา ให้เขาทำเฉพาะข้างบนนะ

แม่ขาดเหลือโทรไปบอกเค้า เค้าก็โอนมาให้

พี่จะไม่ถือหนังสือ ไม่ถือเอกสารใดๆ

คือเฮียกะแกลังโง่ กะว่าจะแกลังให้แต่ละคนตกใจ

๓.๒.๒ คำว่า “ตัวเอง” ดังตัวอย่าง

เสร็จที่นี้ตัวเองเจอเองอะดิ

๓.๒.๓ คำนามที่เป็นชื่อเล่น ดังตัวอย่าง

เพราะว่าช่วงวัยรุ่นนี้ตุ๊กจะแรงแมกเลย

๓.๓ การละคำแทนตัวผู้พูด การละคำแทนตัวผู้พูดเป็นวิธีการหนึ่งที่ผู้พูดเลือกใช้ และเป็นวิธีที่พบมากที่สุด ดังตัวอย่าง

๐ ไม่ไปโรงเรียนเงี้ยว คือ ๐ ไม่ไปโรงเรียนเลย คือ ๐ เรียนไม่รู้เรื่อง

ก็เมื่อกี้ ๐ ขึ้นไปแค่งๆ กับเซ็ดแค่นั้นนะ

๐ ก็เลยเริ่มก้าวเข้าสู่เวทีด้วย ด้วยการลอง ลองดู

ม.สอง ๐ ก็เจอคนคนหนึ่งนั่นแหละ ก็เป็นรักแบบแปลกใหม่

๔. คำแทนตัวผู้พูดกับเพศของผู้พูด

จากการศึกษาพบว่า ผู้พูดต่างเพศเลือกใช้คำแทนตัวผู้พูดทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกัน โดยอาจสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๑ แสดงการใช้คำแทนตัวผู้พูดของผู้พูดต่างเพศ									
คำแทนตัวผู้พูด	เพศ	ชาย		หญิง		ชายใจหญิง		หญิงใจชาย	
		ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
คำบุรุษสรรพนาม									
เรา		๑๑๕	๔๑.๕๒	๖๖	๒๒.๖๑	๑๒๖	๔๓.๖๐	๑๓๔	๒๕.๖๒
ผม		๓๗	๑๓.๓๖	๕๕	๑๘.๘๔	๑๒๓	๔๒.๕๖	๔๓	๘.๒๒
ฉัน		๗๘	๒๘.๑๖	-	-	-	-	-	-
ฉัน		-	-	๑๑	๓.๗๗	๓	๑.๐๔	-	-
กู		-	-	-	-	-	-	๘๓	๑๕.๘๗
เค้า		-	-	-	-	-	-	๘	๑.๕๓
คำนาม									
ข้า		๒	๐.๗๒	๕๔	๑๘.๔๗	๒	๐.๖๗	๑๐	๑.๙๑
เญ็ก		-	-	๔๗	๑๖.๐๙	-	-	-	-
เญ็ก		-	-	๗	๒.๔๐	-	-	-	-
เญ็ก		-	-	-	-	๒	๐.๖๗	-	-
เญ็ก		๑	๐.๓๖	-	-	-	-	-	-
รวมคำเรียกญาติ		๑	๐.๓๖	๕๔	๑๘.๔๗	๒	๐.๖๗	-	-
ตัวเอง		๑	๐.๓๖	-	-	-	-	-	-
ชื่อเล่น		-	-	-	-	-	-	๑๐	๑.๙๑
การละคำแทนตัวผู้พูด									
		๑๖๐	๕๗.๗๖	๑๗๒	๕๘.๙๐	๑๖๑	๕๕.๗๑	๓๓๙	๗๒.๔๗
รวมทั้งสิ้น		๒๗๗	๑๐๐	๒๙๒	๑๐๐	๒๘๙	๑๐๐	๕๒๓	๑๐๐

๑๖ สมชาย สำเนียงงาม

จากตารางที่ ๑ จะเห็นได้ว่าผู้พูดทุกเพศเลือกใช้คำแทนตัวผู้พูด ๓ ประเภท เหมือนกัน คือ การใช้คำบุรุษสรรพนาม การใช้คำนาม และการละคำแทนตัวผู้พูด โดยผู้พูดทุกเพศเลือกใช้การละคำแทนตัวผู้พูดมากที่สุดเหมือนกัน กล่าวคือ ผู้พูดเพศชายเลือกใช้ร้อยละ ๕๗.๗๖ เพศหญิงเลือกใช้ร้อยละ ๕๘.๙๐ เพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิงเลือกใช้ร้อยละ ๕๕.๗๑ และเพศหญิงที่มีจิตใจเป็นชายเลือกใช้ร้อยละ ๗๒.๔๗ ดังตัวอย่าง

ผู้พูดเพศชาย

บังเอิญวันนั้น ๘ ไปค้นลับ ๘ ไปเจอหนังสือ

ผู้พูดเพศหญิง

๘ จะซื้อทีวีมาไว้ที่ห้องก็ไม่ได้ เค้าบอกว่าเปลืองไฟ

ผู้พูดเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิง

นอกจาก ๘ จะสอนแวนนี่แล้วเนี่ยะ ๘ ก็ยังสอนในแวนที่ เอ่อ เป็นเชิงเชื่อมโยงนะค่ะ

ผู้พูดเพศหญิงที่มีจิตใจเป็นชาย

พอ ๘ ไปหา ก็คือมันนอน ก็ยังง้องแง้งใส่

การละคำแทนตัวผู้พูดดังกล่าวไม่ตรงตามสมมติฐานที่ว่าผู้พูดทุกเพศเลือกใช้คำบุรุษสรรพนามเป็นคำแทนตัวผู้พูดมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะภาษาไทยเป็นภาษาที่มีการใช้ประโยคที่ไม่ปรากฏประธานโดยอาศัยความเข้าใจตามบริบทอยู่มาก กล่าวคือสามารถละคำนามหรือสรรพนามที่เป็นประธานของประโยคได้โดยยังคงเข้าใจความหมายอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาษาพูด ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ เมื่อผู้พูดเล่าเรื่องจึงมักละคำแทนตัวผู้พูดด้วยเหตุผลดังกล่าว ซึ่งนอกจากการละประธานของประโยคในการพูดแล้ว กิตติมา อินทรมพรรย์ (๒๕๕๒) ยังพบอีกว่า ลักษณะประโยคที่ละคำนามหรือสรรพนาม หรือที่เรียกว่ามีประธานไร้รูปในภาษาไทยนั้น ไม่ได้ปรากฏเฉพาะในภาษาพูดเท่านั้นแต่ยังปรากฏในภาษาเขียนในข่าวหนังสือพิมพ์ออนไลน์อีกด้วย

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาเฉพาะคำที่ผู้พูดทุกเพศเลือกใช้เป็นคำแทนตัวผู้พูดมากที่สุดก็จะพบว่า ผู้พูดทั้ง ๔ เพศ เลือกใช้คำบุรุษสรรพนามแทนตัวผู้พูดมากกว่าการเลือกใช้คำนามเหมือนกัน กล่าวคือ ผู้พูดเพศชายเลือกใช้คำบุรุษสรรพนามร้อยละ ๔๑.๕๒ เพศหญิงเลือกใช้ร้อยละ ๒๒.๖๑ เพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิงเลือกใช้ร้อยละ ๔๓.๖๐ และ

วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่ ๓๑ (๒๕๕๒) ฉบับที่ ๒ ๑๗

เพศหญิงที่มีจิตใจเป็นชายเลือกใช้ร้อยละ ๒๕.๖๒ โดยคำบุรุษสรรพนามที่ผู้พูดทุกเพศเลือกใช้เหมือนกัน คือ คำว่า เรา ดังตัวอย่าง

ผู้พูดเพศชาย

คือเราไม่กลัวผีเพราะเราไม่เคยเจอผีมั๊ย

ผู้พูดเพศหญิง

แต่พูดถึงถ้าเราไปกินอาหาร เราไปงานเลี้ยง งานอะไรนี่ เราจะใส่

ผู้พูดเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิง

เราจะมีสื่อการสอนนะคะ ก็คือเราอาจจะใช้เพลง มิวสิควีดีโออะไรนะ

ผู้พูดเพศหญิงที่มีจิตใจเป็นชาย

มาคราวนี้แบบเราจะวังตัวเว้ย เราจะไม่เปลืองใจเว้ย

การที่ผู้พูดทุกเพศเลือกใช้คำบุรุษสรรพนาม เรา เป็นคำแทนตัวผู้พูดเหมือนกัน นั้นอาจเป็นเพราะในสังคมไทย คำว่า เรา เป็นบุรุษสรรพนามที่ไม่ได้จำกัดใช้เฉพาะเพศเหมือนบุรุษสรรพนามบางคำ เช่นคำว่า ผม หรือ ดิฉัน ที่ใช้เฉพาะเพศชายและเพศหญิงตามลำดับ ผู้พูดทุกเพศจึงเลือกใช้คำว่า เรา เป็นคำแทนตัวผู้พูดได้โดยไม่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับเพศ งานวิจัยของโสมพิทยา คงตระกูล (๒๕๓๙) ก็จัดคำว่า เรา เป็นคำบุรุษสรรพนามไม่บอกเพศ และพบว่าผู้พูดทั้งเพศชาย เพศหญิง และเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิงเลือกใช้คำบุรุษสรรพนามไม่บอกเพศเหมือนกันทั้งสามกลุ่มเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม คำบุรุษสรรพนามที่พบในการศึกษาคั้งนี้อีก ๔ คำนั้น ปรากฏใช้เฉพาะผู้พูดบางเพศเท่านั้น กล่าวคือ คำว่า ผม ปรากฏใช้เฉพาะผู้พูดเพศชาย คำว่า ฉัน ปรากฏใช้เฉพาะผู้พูดเพศหญิง และเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิง และคำว่า ภู และเค้า ปรากฏใช้เฉพาะผู้พูดเพศหญิงที่มีจิตใจเป็นชายเท่านั้น ดังตัวอย่าง

ผู้พูดเพศชาย

ผมเป็นคนเรียนโง่แต่ไหนแต่ไรแล้ว

ผู้พูดเพศหญิง

ฉันก็เคยนะกลับจากกลางทุ่งกลางท่า ไปทำนา ก็ลงน้ำ ขึ้นใจ

ผู้พูดเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิง

ฉันก็จะทำตอนดึกๆเป็นส่วนใหญ่นะฮะ

ผู้พูดเพศหญิงที่มีจิตใจเป็นชาย

ภูก็เลยแบบเจอเพื่อนมันก็เลยแบบว่า เออ ขอเบอร์ได้ไหม
แต่ว่าตัวไม่ได้คิดอะไรกับเค้าเลย แต่เค้าคิดอะไรกับตัว

ข้อนำสังเกตประการหนึ่งเกี่ยวกับการใช้คำบุรุษสรรพนามบางคำที่ปรากฏใช้เฉพาะผู้พูดบางเพศ ดังที่ได้แสดงข้างต้น ก็คือ ข้อมูลการใช้คำบุรุษสรรพนาม *ภู* และ *เค้า* ที่ปรากฏใช้เฉพาะผู้พูดเพศหญิงที่มีจิตใจเป็นชายนั้น จากการสังเกตการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของผู้พูดทั่วไปในสังคมไทยปัจจุบัน พบว่าคำว่า *ภู* ก็ปรากฏใช้โดยผู้พูดเพศชายเช่นกัน ในขณะที่คำว่า *เค้า* ก็ปรากฏใช้โดยผู้พูดเพศหญิงด้วย ดังนั้น จึงอาจถือเป็นข้อจำกัดอีกประการหนึ่งของการศึกษาคำนี้ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างข้อมูลที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างอาจจะยังไม่เพียงพอ รวมทั้งอาจมีผลมาจากการคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังของผู้พูดที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แม้ว่าผู้เขียนจะพยายามกำหนดให้ผู้พูดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเล่าเรื่องของตนเองเพียงลำพังในสถานการณ์แบบไม่เป็นทางการโดยผ่านเครื่องบันทึกเสียงเท่านั้นก็ตาม แต่ผู้พูดก็อาจจะยังคงคำนึงถึงความสนิทสนมของผู้พูดกับผู้เก็บข้อมูล หรืออายุของผู้พูดกับผู้เก็บข้อมูลและเลือกใช้คำแทนตัวผู้พูดโดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ดังกล่าว จึงอาจเป็นผลให้การเล่าเรื่องในการศึกษาคำนี้ ผู้พูดเพศชายไม่เลือกใช้คำบุรุษสรรพนาม *ภู* และผู้พูดเพศหญิงไม่เลือกใช้คำบุรุษสรรพนาม *เค้า* ซึ่งแสดงความสนิทสนมอย่างมากกับบุคคลที่อายุเท่ากัน จึงควรที่จะต้องเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในการวิเคราะห์ต่อไป

ส่วนการเลือกใช้คำนามแทนตัวผู้พูด จะเห็นได้ว่า แม้ผู้พูดเพศชาย เพศหญิง และเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิงมีการเลือกใช้คำเรียกญาติเหมือนกัน แต่มีรายละเอียดเกี่ยวกับคำที่เลือกใช้แตกต่างกัน กล่าวคือ คำเรียกญาติที่บอกเพศชาย คือ *เฮีย* ปรากฏใช้เฉพาะผู้พูดเพศชายเท่านั้น และคำเรียกญาติที่บอกเพศหญิง คือ *ป้า* และ *แม่* ก็ปรากฏใช้โดยผู้พูดเพศหญิงเท่านั้น แสดงให้เห็นว่าผู้พูดมักจะเลือกคำแทนตัวผู้พูดให้เหมาะสมกับเพศของตนเองด้วย ส่วนคำเรียกญาติที่ไม่แสดงเพศของผู้พูด คือ *พี่* ในการศึกษาคำนี้ปรากฏใช้โดยผู้พูดเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิงเท่านั้น ดังตัวอย่าง

ผู้พูดเพศชาย

คือเฮียกะแกลั้งไป กะว่าจะแกลั้งให้แต่ละคนตกใจ

ผู้พูดเพศหญิง

กลางคืนทำอีกนะ รีดผ้า ทำงานรีดผ้าให้เค้า

ผู้พูดเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิง

แม่ใช้เองกินเอง อะไร จะใช้อะไร แม่ขาดเหลือโทรไปบอกเค้า

ผู้พูดเพศหญิงที่มีจิตใจเป็นชาย

เวลาเข้าสอน พี่จะไม่ถือหนังสือ ไม่ถือเอกสารใดๆ

ข้อน่าสังเกตอีกประการหนึ่งเกี่ยวกับการเลือกใช้คำแทนตัวผู้พูดของผู้พูดทั้ง ๔ เพศ ก็คือ ผู้พูดทุกเพศไม่ได้เลือกใช้คำแทนตัวผู้พูดเพียงคำเดียวในการพูดแต่ละครั้ง แต่จะเปลี่ยนคำแทนตัวเองจากคำหนึ่งไปเป็นอีกคำหนึ่ง ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพื่อสื่อความหมาย บางประการ อาทิ

ผู้พูดเพศชาย ใช้คำแทนตัวผู้พูดโดยใช้คำบุรุษสรรพนาม *ผม* และเปลี่ยนเป็นคำบุรุษสรรพนาม *เรา* ดังตัวอย่าง

ผมเป็นคนชอบไอ้ฮวดเง โอ อจ ำได้ย่งเดียวคือตอน ป.ห้า ป.หกอะไรอย่าเงี่ยะ เามันใจว่าเราเรียนเก่งเง

ผู้พูดเพศชาย ใช้คำแทนตัวผู้พูดโดยใช้คำบุรุษสรรพนาม *ผม* และเปลี่ยนเป็นคำนามที่เป็นคำเรียกญาติ *เฮีย* ดังตัวอย่าง

ผมก็ไปนั่งกลางบ้านเลย พอไปนั่งกลางบ้าน พวกน้องๆ อะไรอย่างเงี่ยะ เพื่อนๆ ไม่กล้าเข้าไ้ม้ย ก็เฮีย เข้ามาหะไม่มีอะไรหอก อะไรเงี่ยะ กลางวันแสดๆ มันจะมีไดยังเง คือเฮียกะแกล้งเง กะว่าจะแกล้งให้แต่ละคนตกใจ

ผู้พูดเพศหญิงใช้คำแทนตัวผู้พูดโดยใช้คำนามที่เป็นคำเรียกญาติ *ป้า* และเปลี่ยนเป็นคำบุรุษสรรพนาม *เรา* ดังตัวอย่าง

ป้าถึงหาคืนนเง ทำงานแบบเงินเค้าก็มีให้เรา เดือนนึงเก็บเอาไว้ใช้ตอนเวลาตอนแก่ เพราะเราไม่มีครอบครัว

ผู้พูดเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิง ใช้คำแทนตัวผู้พูดโดยใช้คำบุรุษสรรพนาม *เรา* และเปลี่ยนเป็นคำบุรุษสรรพนาม *ฉัน* ดังตัวอย่าง

แล้วเราเรียนเอกเนี่ยะเอกไทย ก็รู้กันอยู่แล้วว่างานเนี่ยะจะเยอะมาก เพราะฉะนั้น เอ งานส่วนใหญ่เนี่ยะ ที่ทำเนี่ยะ ฉันก็จะทำตอนดึกกะเป็นส่วนใหญ่นะ

ผู้พูดเพศหญิงที่มีจิตใจเป็นชาย ใช้คำแทนตัวผู้พูดโดยใช้คำบุรุษสรรพนาม *กู* และเปลี่ยนเป็นคำบุรุษสรรพนาม *เรา* ดังตัวอย่าง

คือญาติเฒ่ามากเลยที่ถูกคุยกับเขาด้วย เอออะไรอย่างนี้ ก็เป็นอันว่ามันก็เริ่ม มันก็กลับมาสานต่อ ก็คิดว่า เออ ก็โอเค ก็เรื่อยๆ ที่นี้ก็มาเจออีก ที่นี้ก็มาเจอที่มือ มาคราวนี้แบบเราระวังตัวไว้ เราจะไม่เผลอใจไว้ เจอหน้ากันห้ามใจไว้ เรารักษาระยะห่าง

การเปลี่ยนคำแทนตัวผู้พูดของผู้พูดทุกเพศดังกล่าวเป็นเรื่องน่าสนใจที่จะศึกษาหาคำตอบต่อไปว่ามีปัจจัยใดบ้างที่เป็นสาเหตุทำให้ผู้พูดเปลี่ยนการใช้คำแทนตัวเองเช่นนั้น

๕. คำแทนตัวผู้พูดกับเพศทางกายภาพและเพศทางจิตใจ

ผู้เขียนมีความคิดว่าผู้พูดที่มีจิตใจโน้มเอียงหรือต้องการเป็นเพศใดก็น่าจะเลือกใช้คำแทนตัวผู้พูดเหมือนกับผู้พูดเพศนั้นๆ ผู้เขียนจึงมีสมมติฐานว่าผู้พูดเพศหญิงที่มีจิตใจเป็นชายจะเลือกใช้คำแทนตัวผู้พูดส่วนใหญ่เหมือนกับเพศชาย และเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิงจะเลือกใช้คำแทนตัวผู้พูดส่วนใหญ่เหมือนกับเพศหญิง แต่ผลการศึกษาบางส่วนไม่ตรงกับสมมติฐาน กล่าวคือ แม้ผู้พูดเพศหญิงที่มีจิตใจเป็นชาย และเพศชายเลือกใช้การละคำแทนตัวผู้พูดมากที่สุด และเลือกใช้คำบุรุษสรรพนาม *เรา* เหมือนกัน แต่ส่วนใหญ่ยังเลือกใช้คำแทนตัวผู้พูดที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะคำบุรุษสรรพนาม *ผม* และคำเรียกญาติ *เฮีย* ซึ่งเป็นคำที่บอกเพศชายและผู้พูดเพศชายเลือกใช้นั้น ไม่ปรากฏใช้โดยผู้พูดเพศหญิงที่มีจิตใจเป็นชายเลย และในทางตรงข้ามคำบุรุษสรรพนาม *เค้า* กับคำนามที่เป็นชื่อเล่น ที่ผู้พูดเพศหญิงที่มีจิตใจเป็นชายเลือกใช้ ก็ไม่ปรากฏใช้โดยผู้พูดเพศชายเลยเช่นกัน อาจกล่าวได้ว่า ผู้พูดเพศหญิงที่มีจิตใจเป็นชายยังไม่แสดงความเป็นเพศชายของตนเองอย่างชัดเจนโดยแสดงออกทางการใช้ภาษา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสังคมไทยยังไม่เปิดกว้างหรือยอมรับบุคคลเพศหญิงที่มีจิตใจเป็นชายมากเท่ากับบุคคลเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิง ดังนั้น ผู้พูดเพศหญิงที่มีจิตใจเป็นชายจึงยังไม่ใช้คำแทนตัวผู้พูดที่บอกเพศชาย เช่น *ผม* และ *เฮีย* แต่เลือกใช้บุรุษสรรพนาม *เค้า* ซึ่งมักปรากฏใช้โดยผู้พูดเพศหญิง และคำนามที่เป็นชื่อเล่นซึ่งเป็นคำที่ไม่บอกเพศของผู้พูดแทน

อย่างไรก็ตาม แม้ผู้พูดเพศหญิงที่มีจิตใจเป็นชายจะไม่เลือกใช้คำที่บอกเพศชาย

อย่างชัดเจน แต่ก็เลือกที่จะแสดงความเป็นเพศชายโดยใช้คำบุรุษสรรพนาม *กู* ซึ่งมักปรากฏใช้โดยผู้พูดเพศชายแทน บาทัน อิมสำราญ (๒๕๔๙ : ๙๘) กล่าวถึงการใช้คำบุรุษสรรพนาม *กู* ในหมู่นักศึกษาหญิงว่า ส่วนหนึ่งเกิดจากการยอมรับและให้คุณค่าในสิ่งที่ผู้ชายกระทำจนถึงขั้นนำมาปฏิบัติ รวมทั้งความคิดที่ว่าสรรพนามที่ผู้หญิงใช้บ่งบอกความอ่อนแอ จึงเลือกใช้สรรพนาม *กู* ของผู้ชายเพื่อแสดงความเข้มแข็ง เด็ดเดี่ยว เป็นตัวของตัวเอง แม้บาทันจะสรุปผลดังกล่าวจากการเก็บข้อมูลจากนักศึกษาหญิงในมหาวิทยาลัย แต่คำตอบที่ว่าทำไมนักศึกษาหญิงจึงใช้สรรพนาม *กู* นั้นก็สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า นักศึกษาหญิงส่วนใหญ่เห็นว่าคำว่า *กู* เป็นสรรพนามของผู้ชายที่จะสร้างความเข้มแข็ง เด็ดเดี่ยวให้แก่ผู้พูดได้ ดังนั้น จึงไม่เป็นเรื่องน่าแปลกที่ผู้พูดเพศหญิงที่มีจิตใจเป็นชายในการศึกษาคั้งนี้จะเลือกใช้คำสรรพนาม *กู* เป็นคำแทนตัวผู้พูดเพื่อแสดงความเป็นเพศชายมากกว่าคำบุรุษสรรพนามอื่น ๆ

อนึ่ง จากข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ไม่พบว่าผู้พูดเพศชายเลือกใช้คำบุรุษสรรพนาม *กู* เลย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะข้อจำกัดในการเก็บข้อมูลดังกล่าวแล้วข้างต้น

ส่วนสมมติฐานที่ว่าเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิงจะเลือกใช้คำแทนตัวผู้พูดส่วนใหญ่เหมือนกับเพศหญิงนั้น ผลการศึกษาพบว่าตรงกับสมมติฐาน กล่าวคือ ผู้พูดเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิงและผู้พูดเพศหญิงเลือกใช้การละคำแทนตัวผู้พูดมากที่สุด และเลือกใช้คำบุรุษสรรพนาม *เรา* และ *ฉัน* เหมือนกัน อาจกล่าวได้ว่าผู้พูดเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิงแสดงความต้องการเป็นเพศหญิงของตนโดยแสดงออกทางการใช้ภาษาอย่างชัดเจน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสังคมไทยปัจจุบันยอมรับบุคคลเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิงมากขึ้น ทำให้บุคคลเหล่านั้นกล้าที่จะแสดงออกโดยบุคลิกภาพและการใช้ภาษาตามเพศที่ตนต้องการเป็นมากขึ้นด้วย

ส่วนการใช้คำเรียกญาตินั้น ผู้พูดทั้งสองเพศก็เลือกใช้คำเรียกญาติเหมือนกัน แม้ว่าจะเลือกใช้คำที่แตกต่างกันก็ตาม ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากวัยของผู้พูดเพศหญิงที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนั้นเหมาะสมที่จะใช้คำเรียกญาติ *ป้า* และ *แม่* แทนตัวผู้พูดได้ ในขณะที่ผู้พูดเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิงที่เป็นกลุ่มตัวอย่างยังมีอายุไม่มากนักจึงเลือกใช้คำเรียกญาติ *พี่* แทน อย่างไรก็ตาม การเลือกใช้คำเรียกญาติเป็นคำแทนตัวผู้พูดนี้แสดงให้เห็นว่าผู้พูดทั้งสองเพศยังคงคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังอยู่ จึงเลือกใช้คำเรียกญาติเพื่อแสดงความสนิทสนมเป็นกันเองอันเป็นลักษณะการใช้ภาษาของเพศหญิงซึ่ง

แตกต่างกับเพศชาย ดังที่ สมชาย สำเนียงงาม (๒๕๔๔ : ๒๔๐) พบว่าเมื่อต้องสนทนากับบุคคลที่ไม่รู้จัก ผู้พูดเพศชายและเพศหญิงจะใช้สรรพนามแทนตนเองต่างกัน กล่าวคือ ผู้พูดเพศชายจะเลือกใช้คำสรรพนามแทนตนเองประเภทแสดงการแยกตัวออกห่าง เช่น *ผม* มากกว่า ในขณะที่ผู้พูดเพศหญิงจะเลือกใช้คำสรรพนามแทนตนเองประเภทแสดงการมีส่วนร่วม เช่น คำเรียกญาติมากกว่า

ข้ออ้างสังเกตอีกประการหนึ่งก็คือ ผู้พูดเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิงไม่เลือกใช้คำบุรุษสรรพนามที่บอกเพศชาย คือ *ผม* และ *เฮีย* แทนตัวผู้พูดเลย ทั้งนี้ อาจเป็นหลักฐานหนึ่งที่แสดงว่าผู้พูดเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิงต้องการแสดงความเป็นเพศหญิงในจิตใจของตนเองออกมาให้ผู้อื่นทราบอย่างชัดเจน และได้รับการยอมรับจากสังคม ในขณะที่ผู้พูดเพศหญิงที่มีจิตใจเป็นชายยังไม่ใช้คำบุรุษสรรพนามบอกเพศชาย *ผม* เนื่องจากสังคมยังไม่ให้การยอมรับเท่าที่ควร

๖. บทส่งท้าย

ผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า คำแทนตัวผู้พูดมีความสัมพันธ์กับเพศของผู้พูด กล่าวคือ ผู้พูดจะเลือกคำแทนตัวผู้พูดที่สอดคล้องเหมาะสมกับเพศของตน โดยผู้พูดเพศชายเท่านั้นที่เลือกใช้คำบุรุษสรรพนามแทนตัวผู้พูดที่แสดงเพศชาย คือ *ผม* และ *เฮีย* ส่วนผู้พูดเพศหญิงและเพศชายที่มีจิตใจเป็นหญิงเลือกใช้คำบุรุษสรรพนามแทนตัวผู้พูดเหมือนกัน คือ *เรา* และ *ฉัน* โดยเฉพาะบุรุษสรรพนาม *ฉัน* ไม่ปรากฏใช้โดยผู้พูดเพศชาย และเพศหญิงที่มีจิตใจเป็นชายเลย นอกจากนี้ ผู้พูดทั้งสองเพศยังเลือกใช้คำเรียกญาติเป็นคำแทนตัวผู้พูดด้วยเช่นกัน ส่วนผู้พูดเพศหญิงที่มีจิตใจเป็นชายนั้น แม้จะไม่เลือกใช้คำบุรุษสรรพนามบอกเพศชาย *ผม* แต่ก็ใช้คำบุรุษสรรพนาม *กู* เพื่อแสดงความเข้มแข็งอย่างเพศชายแทน การเลือกใช้คำแทนตัวผู้พูดดังกล่าวจึงเป็นการใช้ภาษาเพื่อแสดงความเป็นเพศตามสภาพจิตใจของตนเองอย่างชัดเจน

นอกจากนี้ การที่ลักษณะของภาษาไทยเปิดโอกาสให้ละคำบางคำในประโยคได้โดยอาศัยความเข้าใจจากบริบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาษาพูด จึงทำให้ผู้พูดทุกเพศเลือกใช้การละคำแทนตัวผู้พูดในการเล่าเรื่องมากที่สุดเหมือนกัน อีกทั้งผู้พูดทุกเพศยังเลือกใช้คำบุรุษสรรพนาม *เรา* เป็นคำแทนตัวผู้พูดเหมือนกันอีกด้วย อันแสดงให้เห็นว่าคำบุรุษสรรพนาม *เรา* เป็นคำแทนตัวผู้พูดที่ไม่บอกเพศที่ชัดเจน

อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดในการศึกษาครั้งนี้ อาทิ ข้อมูลที่ใช้ศึกษาอาจจะไม่เพียงพอ และการคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังของผู้พูดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างอันมีผลต่อการเลือกใช้คำแทนตัวผู้พูด อีกทั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการเปลี่ยนหรือสลับคำแทนตัวผู้พูดในการพูดแต่ละครั้ง ยังคงเป็นเรื่องน่าสนใจที่ต้องการการศึกษาเพิ่มเติมและหาคำตอบที่ชัดเจนต่อไป

บรรณานุกรม

- กิตติมา อินทรมพรรย. “ประธานไว้รูปในภาษาไทย.” ใน รวมบทความเสนอในการประชุมวิชาการโครงการไวยากรณ์ไทยฉบับครบคลุมภาษาย่อยเรื่อง ความหลากหลายของภาษาในสังคมไทย ภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาไทยถิ่น และภาษาย่อยในสังคมไทย : ประเด็นปัญหาและข้อค้นพบใหม่, อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ สรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ และ ศรณีย์ สรรคบุรานุรักษ์, บรรณาธิการ. เชียงราย : บดินทร์การพิมพ์, ๒๕๕๒.
- ชัชณีย์ วินิจชัยนันท์. “การวิเคราะห์คำศัพท์สแลงของชายที่มีจิตใจเป็นหญิง.” วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๙.
- บาทยัน อิ่มสำราญ. “ข้อสังเกตเกี่ยวกับการใช้นุสรพนามของนักศึกษาหญิงในมหาวิทยาลัย.” ใน วารวิทย์, ๘๗-๘๘. บาทยัน อิ่มสำราญ, บรรณาธิการ. นครปฐม : ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๙.
- จิตยา นาควัชร. “เรื่องของหญิงรักหญิงชายรักชาย.” ดิจัน (เมษายน ๒๕๔๓) : ๕๖-๕๗.
- สมชาย สำเนียงงาม. “การเลือกใช้คำสรรพนามในภาษาไทยกับแนวคิดเรื่องความสุภาพของบราวน์และเลวินสัน” วารสารอักษรศาสตร์ ๒๓, ๒ (ธันวาคม ๒๕๔๓-พฤษภาคม ๒๕๔๔) : ๒๒๐-๒๔๒.
- สิริพร ฤทธิ์วิทยุ. “การศึกษาระบบนุสรพนามภาษาไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ในแนวประวัติ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.
- โสมพิทยา คงตระกูล. “การจำแนกความต่างตามเพศในการใช้สรรพนามบุรุษที่ ๑ และคำลงท้ายบอกความสุภาพของนิสิตคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.” วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. ภาษาศาสตร์สังคม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

Cooke, Joseph R. "Pronominal Reference in Thai, Burmese and Vietnamese." Ph.D. dissertation, University of California Press, 1972.

Lakoff, Robin. **Language and Woman's Place**. New York : Harper & Row, 1975.

Palakornkun, Angkab. "A Socio-linguistic Study of Pronominal Strategy in Spoken Bangkok Thai." Ph.D. dissertation, University of Texas at Austin, 1972.

Thorne, Barrie, Cheris Kramarae and Nancy Henley, editors. **Language, gender and society**. Rowley, Mass. : Newbury House, 1983.